

การจัดการดูแลตนเองเรื่องการใช้ยาในผู้สูงอายุ

แสงเดือน อภีรตนวงศ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2551

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

การจัดการดูแลตนเองเรื่องการใช้ยาในผู้สูงอายุ (SELF MEDICATION MANAGEMENT IN OLDER ADULTS)

แสงเดือน อภิรัตน์วงศ์ 4736909 RAAN/M

พย.ม. (การพยาบาลผู้ใหญ่)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : ประคอง อินทรสมบัติ, ค.ม. (การบริหารการพยาบาล),
พรทิพย์ มาลาธรรม, Ph.D. (Nursing), Doctoral Portfolio Certificate in Gerontology

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบบรรยายครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถและพฤติกรรมในการจัดการดูแลตนเองเรื่องการใช้ยาของผู้สูงอายุ ผลการจัดการดูแลตนเองเรื่องการใช้ยา และปัญหาการใช้ยาของผู้สูงอายุ โดยใช้ทฤษฎีการดูแลตนเองของโอเรียม และเน้นที่ความสามารถในการดูแลตนเอง เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุที่มารับการตรวจรักษาที่หน่วยตรวจโรคผู้ป่วยนอกแผนกอายุรกรรม คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 110 ราย ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยให้ผู้สูงอายุตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ทั้งหมด 6 ชุด ได้แก่ 1) แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล 2) แบบบันทึกข้อมูลสุขภาพ 3) แบบสัมภาษณ์ความสามารถในการจัดการดูแลตนเองเรื่องการใช้ยาของผู้สูงอายุ 4) แบบสอบถามพฤติกรรมจัดการดูแลตนเองเรื่องการใช้ยา 5) แบบสอบถามผลการจัดการดูแลตนเองเรื่องการใช้ยา 6) แบบสอบถามปัญหาการใช้ยาของผู้สูงอายุ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยายและข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการบรรยายวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุมีระดับความสามารถในการจัดการดูแลตนเองเรื่องยาในระดับพัฒนาแล้วมากที่สุด (ร้อยละ 60.9) และพฤติกรรมจัดการดูแลตนเองเรื่องการใช้ยาพบว่า ผู้ป่วยสูงอายุมีการเตรียมยาโดยตนเองมากที่สุด (ร้อยละ 73.6) แต่ส่วนใหญ่ยังมีผู้อื่นคอยช่วยเหลือเพื่อตรวจสอบและประเมินการใช้ยา ผลการจัดการดูแลตนเองเรื่องการใช้ยา พบว่าส่วนใหญ่ (ร้อยละ 90) รับประทานยาครบ และมีการใช้ยาต่อเนื่อง ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 65.5) ไม่มีปัญหาเรื่องการใช้ยาในปัจจุบัน และการมองเห็นผลยาไม่ชัดหรืออ่านผลยาเป็นปัญหาต่อการใช้ยามากที่สุด (ร้อยละ 67.3)

ผลการศึกษาใช้เป็นข้อมูลในการจัดระบบบริการสุขภาพเพื่อส่งเสริมและเพิ่มความสามารถในการจัดการดูแลตนเองเรื่องการใช้ยาของผู้สูงอายุและญาติผู้ดูแล ข้อมูลเรื่องพฤติกรรมการใช้ยาและปัญหาการใช้ยาสามารถนำไปพัฒนาโปรแกรมเพื่อลดความคลาดเคลื่อนจากการใช้ยาในผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: การจัดการดูแลตนเองเรื่องยา / พฤติกรรมจัดการดูแลตนเอง / ผู้สูงอายุ

SELF MEDICATION MANAGEMENT IN OLDER ADULTS

SANGDUAN APIRATANAWONG 4736909 RAAN/M

M.N.S. (ADULT NURSING)

THESIS ADVISORS: PRAKONG INTARASOMBAT, M.Ed. (NURSING ADMINISTRATION), PORNTIP MALATHUM, Ph.D., DOCTORAL PORTFOLIO CERTIFICATE IN GERONTOLOGY.

ABSTRACT

The purpose of this descriptive research was to explore ability in self medication management, results of self medication management and medication problems in older adults. Orem's self care theory was used as the research conceptual framework. Purposive sampling was used to recruit 110 older adults attending the outpatient clinic of the Department of Internal Medicine, Faculty of Medicine, Ramathibodi Hospital, Mahidol University. Data was collected from the sample's responses to six questionnaires and interviews, comprising personal data, health data, older adult self medication management ability interview, result of self medication management behavior questionnaire, and problems in self medication of older adults questionnaire. The quantitative data were analyzed using descriptive statistics. The qualitative data were analyzed using content analysis.

The results revealed that 60.9% of the older adults had a developed level of ability in self medication management. The self medication management behavior data showed that most of the sample (73.6%) managed their medication themselves. However, they were helped by others in checking and assessing medication. Self medication management mostly (90%) resulted in continuous fulfillment of medication orders. The most common problem in self medication (67.3%) was difficulty in reading medication labels.

The result is recommended that the results of this research be used to design a health service system that promotes and increases the self medication management ability of older adults and care givers. Data of drug use behavior should be used to develop a program for minimizing medication errors in older adults.

KEY WORDS: SELF MEDICATION MANAGEMENT / SELF MEDICATION MANAGEMENT BEHAVIOR / OLDER ADULTS

146 pp.